

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ที่ 14
ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

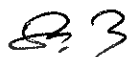

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ วัฒนป่าง)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ วัฒนป่าง)

.....กรรมการ
(อาจารย์วิฑรรวิช โมที)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

๓ 7 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ซึ่งผู้ทำวิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างค้ำชู ทั้งในด้านวิชาการ และการดำเนินงานวิจัย ไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทรมพรรย์
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุรียา สมทกุลปดี ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์ ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- รองศาสตราจารย์ ดร.ไท ทิพย์สุวรรณกุล ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษา
- นางสาวจันทร์เพ็ญ ประกำแหง ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- นางปาริชาติ สุรบถจิตวงศ์ พัฒนาการตำบลจอหอ
- ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณ ชาวบ้านปุ่น หมู่ 14 ทุกคน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำวิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

(นางสาวขวัญแจ นุกกลาง)

บัณฑิตกองทุน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

กันยายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินงาน	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544	8
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	11
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
7. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	15
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	17
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	20
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	22

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	23
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	26
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	28
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	29
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	43
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	46
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
1. สรุป อภิปรายผล	48
2. ข้อเสนอแนะ	51
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ประวัติผู้เขียน	

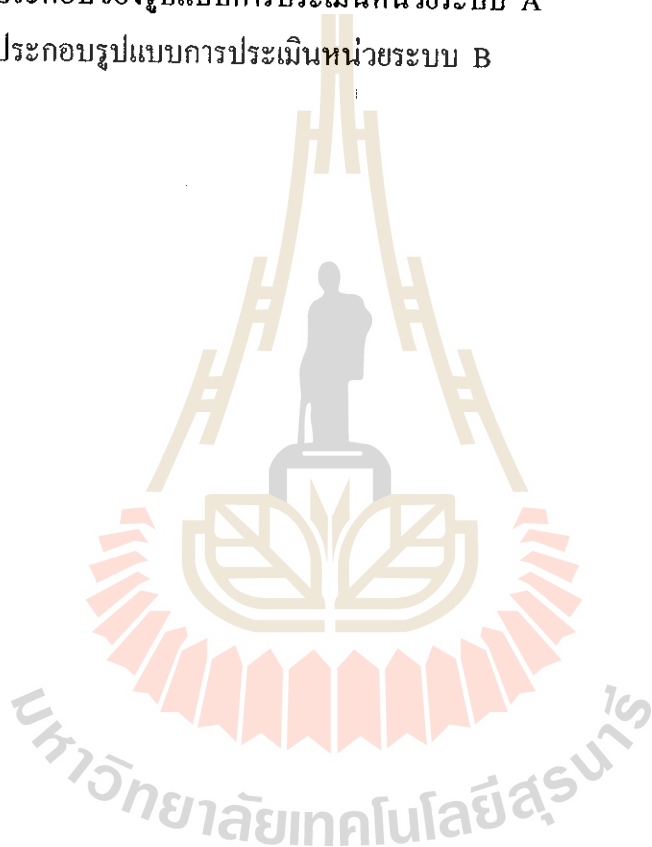
สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	แสดงการมีงานทำและการว่างงานระหว่างปี 2539-2542	30
2.	แสดงจำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามพื้นที่	30
3.	แสดงการส่งออกปี 2544 (ม.ค.-ต.ค.) เทียบปี 2543 ช่วงเดียวกัน	34
4.	แสดงความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินภาคต่างๆ	35
5.	แสดงสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคม พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย	36
6.	แสดงการกระจายร้อยละของจำนวนหนี้สิน โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน	37
7.	แสดงจำนวนร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร	40
8.	แสดงจำนวนแหล่งน้ำ	41

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงแนวความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม	15
2. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ	17
3. แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินหน่วยระบบ A	21
4. แสดงองค์ประกอบรูปแบบการประเมินหน่วยระบบ B	22

บทที่ 1

บทนำ

การเขียนสารนิพนธ์เล่มนี้นั้น แสดงให้เห็นว่า การทำสารนิพนธ์นี้มีเหตุผลและความเป็นมา มีความสำคัญและมีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทำวิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีของ สดฟเฟิลบีม ซึ่งใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพ (CIPP Model) ซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ ตามรายละเอียดดังนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี
4. วิธีการดำเนินงาน
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. หลักการและเหตุผล

เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลรวดเร็วและชัดเจน ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับการก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย” พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงได้จัดสรรเงินกองทุนให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชน ให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถใน

การจัดระบบและบริหารการจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

กองทุนเงินล้านบ้านปูน หมู่ 14 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จในวันที่ 15 ธันวาคม 2545 ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้จัดตั้งโดยด่วน และได้รับอนุมัติการจัดสรรเงินโอนเข้ากองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 เพื่อให้เกิดการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อจะได้ทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านปูน หมู่ 14 มีการจัดการบริหารและนำเงินไปใช้ประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยผู้ทำวิจัย ในฐานะที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ที่ได้ประจำอยู่ที่บ้านปูน หมู่ 14 ต.จอหอ มาได้ระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมิน แล้วทำการรวบรวมเรียบเรียงในรูปของสารนิพนธ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกองทุน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านปูน หมู่ 14
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบของกองทุน
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่าย เพื่อเกิดการเรียนรู้และการเชื่อมโยงกันภายในหมู่บ้าน
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

กรอบแนวคิดและรูปแบบการประเมิน ได้นำมาใช้ในการประเมินโครงการซึ่งมีแนวคิดและรูปแบบการประเมินให้อยู่ในลักษณะต่างๆ ไป ที่ผู้ประเมินสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้ในการประเมินโครงการที่สำคัญและได้นำเสนอมีดังนี้

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพฟ์ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,89-91) นี้ ผู้คิดค้นคือ Stuffle beam (Stufflebeam 's CIPP Model) สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอ

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกกันว่า ชิพป์ โมเดล (Cipp Model) มีอักษรย่อดังต่อไปนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทบุคคลและหมู่บ้าน เช่น ความเข้มแข็งของชุมชน สภาพแวดล้อม เป็นต้น

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้า เช่น การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน การเอาใจใส่เรื่องกองทุนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนเงินกู้ เป็นต้น

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การชำระหนี้ ระบบบัญชี

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้น เช่น การใช้เงินกองทุนตามวัตถุประสงค์ ความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นต้น

แนวคิดและรูปแบบของเคอร์รี่ แพตทริก (kirkpatrick) เคอร์รี่ แพตทริก ได้นำเสนอแนวคิดของการประเมินโครงการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งในการฝึกอบรมควรจะได้รับผลการประเมินผลการฝึกอบรมเพื่อที่จะให้ทราบว่า การจัดฝึกอบรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเพียงใด

โดยเคอร์รี่ แพตทริก ได้กำหนดแนวทางของการประเมินโครงการฝึกอบรม จำแนกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง Reaction Evaluation เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้สึก หรือความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน

2. การประเมินการเรียนรู้ Learning Evaluation เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ และทักษะที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมิน

3. การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง Behavior Evaluation เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

4. การประเมินผลลัพธ์ Result Evaluation เป็นการประเมินหรือตรวจสอบผลจากการอบรมที่เกิดจากการพัฒนาทั้งตนเองและต่อหน่วยงานอย่างไร โดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

ผู้ทำวิจัย นำเสนอกรอบแนวคิดของ เคอร์รี่ แพตทริก เพราะว่ากรอบแนวคิดของเคอร์รี่ แพตทริก จะเน้นถึงการฝึกอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติงานอย่างชำนาญ เมื่อการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ก็จะทำการประเมินผลงานจากการอบรม ซึ่งแนวคิดของ เคอร์รี่ แพตทริก นี้จะตรงกับที่ผู้ทำวิจัยกำลังปฏิบัติอยู่ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,91-92)

แนวคิดการประเมินของโปรวัส Provus's Discrepancy Evaluation โปรวัสได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินที่สอดคล้องมาเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการปฏิบัติจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งโปรวัสได้จำแนกขั้นตอนการประเมินโครงการประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. การบรรยายโครงการ เพื่อการศึกษารายละเอียดของโครงการที่ต้องการประเมิน ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต

2. การประเมินการดำเนินการของโครงการเพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินการของโครงการเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการของโครงการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่า ได้บรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละส่วนมากน้อยเพียงใด

4. การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

5. การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร เพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลกำไร ว่ามีความสมเหตุสมผลกันเพียงใด (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,88)

4. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านปูน หมู่ 14 มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำวิจัยปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 เลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 4 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ได้

ขั้นที่ 6 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาทำการเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านปูน หมู่ 14 คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
2. ได้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแก้ปัญหา
3. ได้ทราบถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้าน
4. ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนวทางความสำเร็จของโครงการ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำวิจัยได้เรียบเรียงเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านปูน หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้ทำวิจัยได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษา ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี การประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วน ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน เพื่อช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสที่ขาดเงินในการสร้างอาชีพ และรายได้ให้ประชาชนในชุมชน และเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม และยังเป็นการแก้ปัญหาพร้อมเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และยังสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยหลักสำคัญต่อไปนี้

1. ความพร้อมที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลาง
4. การติดตามการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพกองทุน
5. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น
6. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยภูมิปัญญาของตนเอง

ในการพัฒนา

เอง

7. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
8. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
9. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาอาชีพโดยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์และการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุยามฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และการนำไปสู่การสร้างกองสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้าน
2. ส่งเสริมและพัฒนา หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. ส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

4. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบดังต่อไปนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบดังนี้

1. ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยใช้ชื่อย่อว่า กทบ.
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก
3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 1. ตาย
 2. ลาออก
 3. เป็นบุคคลล้มละลาย
 4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 5. เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
 6. ได้รับโทษจำคุกโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม
5. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
 1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุน
 2. กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับ
 5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาจัดหา

6. ออกระเบียบเกี่ยวกับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารเงิน
กองทุน

7. แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน

8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ
การไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงาน
ตามปกติ

10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงิน
ของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุม
วินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม อนุกรรมการโดยอนุโลม

12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง
ตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมคำตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

2.2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน มีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะ
อนุกรรมการ

3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะ
กรรมการและของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึง การจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการ
บริหารกองทุน

5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการ และองค์กรต่างๆ เพื่อเตรียม
ความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน

6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
กับการดำเนินการกองทุน

7. พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนบริหารและ
จัดการกองทุน

8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะ แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ
นโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินการกองทุน

9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการ

10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุน ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนผิดหลักประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้รับโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แคร่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่หน่วยงานราชการองค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตาม ม. 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2430
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3)และ(4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้กำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ซึ่งจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนถึงความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุน
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น
4. การมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เป็นการส่งเสริมอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก โดยรวมจึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านปูน หมู่ 14 ไว้ดังนี้

1. ที่ตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เลขที่ 9 บ้านขุน หมู่ 14 ต.จอหอ อ.เมือง
จ.นครราชสีมา

ภาพแสดงที่ตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
- 2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะและเงินรับฝาก
- 2.3 เพื่อให้บริการเงินกู้ยืมสำหรับสมาชิก
- 2.4 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ รู้รักสามัคคี
- 2.5 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี ขยันและรับผิดชอบหน้าที่การงาน

3. แหล่งที่มาของกองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 3.1 เงินที่ได้รับสรรจากคณะกรรมการ
- 3.2 เงินกู้ยืม
- 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3.5 เงินฝากตั้งจะและเงินรับฝาก คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 3.8 เงิน หรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกมัด หรือภาระ

คิดค้นอื่นใด

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นผู้มิชื้ออยู่ในทะเบียนบ้าน

4.2เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

4.3เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

4.4เป็นผู้ที่คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้เป็นสมาชิก

4.5อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

4.6มีเงินฝากตั้งจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

5.1 ยื่นคำขอเป็นสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

5.2 ผู้ที่มีคุณสมบัติของสมาชิก สามารถยื่นความจำนงสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชน แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

5.3 คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใด เข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

6.1 ตาย

6.2 ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการทุกคน

6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้ร่วมประชุม

6.5 จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6.6 จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

6.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

6.8 มีลักษณะ หรือคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. สมาชิกที่มีความประสงค์จะกู้เงินจากกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์แล้วยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาเงินกู้
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกิน 20,000 บาท หากกรณีมีมติอนุมัติเงินกู้เกินกว่าจำนวน ให้คณะกรรมการเรียกประชุม แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 50,000 บาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอ ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนา ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจงให้ผู้กู้และธนาคารทราบ
4. คณะกรรมการอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กองทุนกำหนด
5. ให้คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ยืมเป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบของที่ประชุม โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพทางเศรษฐกิจและประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย
6. ควรกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้กู้แต่ละรายการชำระหนี้ทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาเงินกู้
7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ตามเงื่อนไขแห่งสัญญาที่กำหนดไว้ ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระในอัตราที่กองทุนกำหนดให้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้
8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืม หรือมีหลักฐานไม่น่าเชื่อว่านำเงินไปใช้ในอภวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจบอกยกเลิกสัญญา และเรียกเงินกู้ยืมคืนทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ทันที

เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน บ้านปูน หมู่ 14 มีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

1. ต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาในบ้านปูน หมู่ 14 ไม่น้อยกว่า 2 ปีขึ้นไป
2. ผู้ที่ประสงค์จะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเป็นสมาชิกและถือหุ้นอย่างน้อย 4 หุ้นขึ้นไป และเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 100 บาท แยกเป็นค่าสมาชิกแรกเข้า 50 บาท เงินฝากตั้งจะ 10 บาท และค่าหุ้นๆ ละ 10 จำนวน 4 หุ้น

3. สมาชิกที่มีความประสงค์จะกู้ยืม ต้องเขียนคำขอกู้พร้อมระบุประเภทการกู้ยืมและรายละเอียดต่างๆ ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน

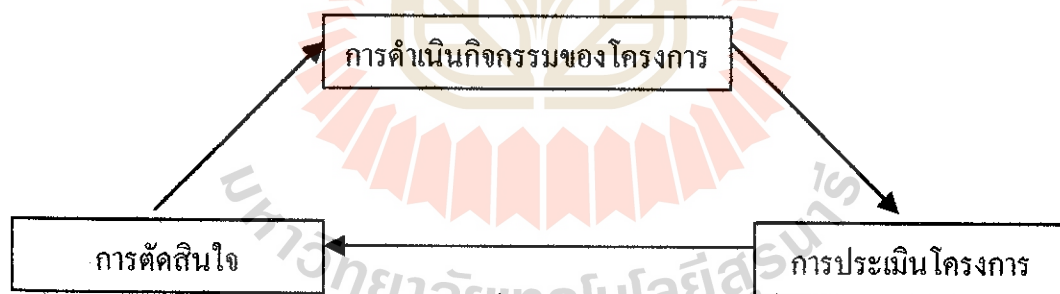
4. สมาชิกผู้กู้ยืมต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน ผู้ค้ำประกันทั้ง 2 คน ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านด้วยเช่นกัน

5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะพิจารณาการกู้เงินของแต่ละราย ตามประเภทและความสามารถในการชำระหนี้และความเป็นไปได้ของโครงการ

6. การชำระหนี้ให้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทั้งหมดเสร็จสิ้นในระยะเวลา 1 ปี โดยการแบ่งชำระหนี้เป็น รายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือน และรายปี หากสมาชิกผู้กู้ยืมไม่ชำระหนี้ตามกำหนดแห่งสัญญา ผู้กู้ยืมต้องจ่ายดอกเบี้ยและค่าปรับตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนดไว้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชิฟท์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิฟท์ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา หน้า 89-91) นี้ ผู้คิดค้นคือ Stuffle beam (Stufflebeam 's CIPP Model) สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐานคือ

แผนภูมิที่ 1 แสดงแนวความคิดพื้นฐานการประเมินของ Stuffle beam

สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบชิฟท์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคนงาน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกระบวนการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ ยังได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

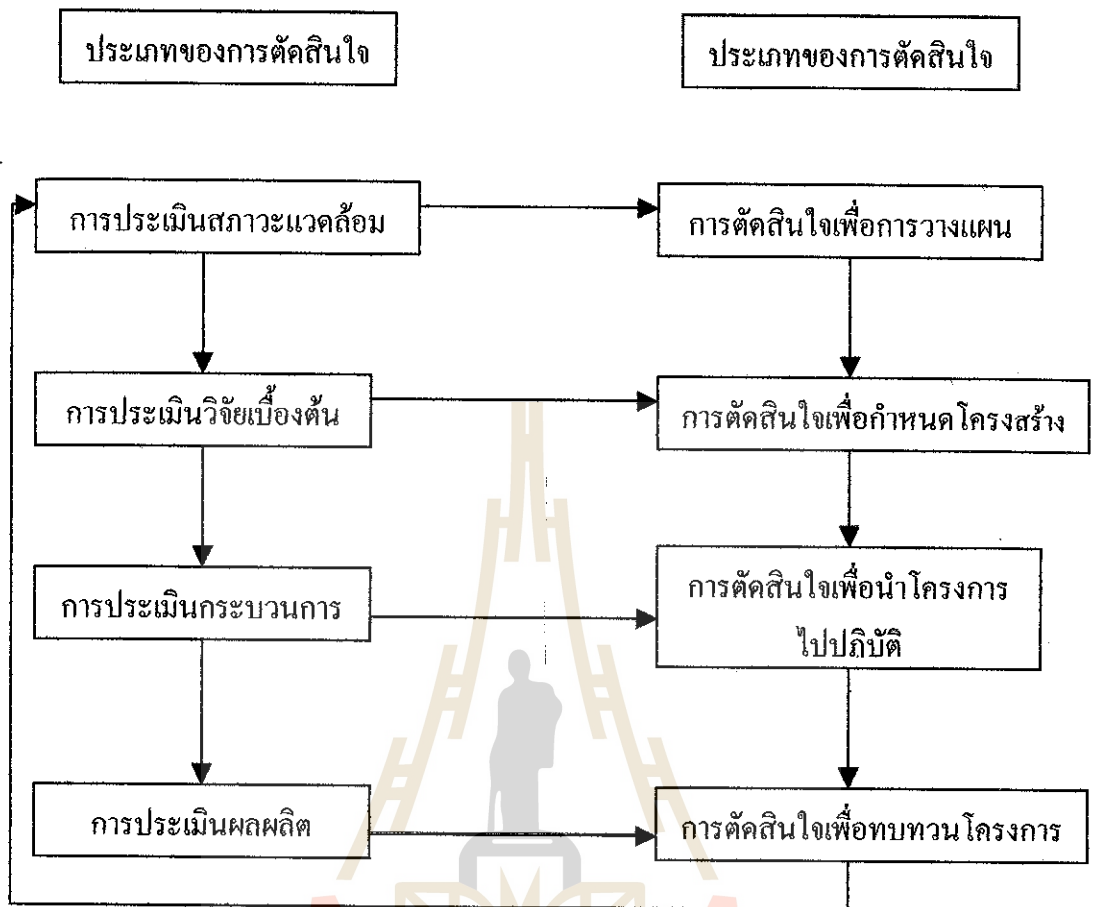
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนิน

2. การตัดสินใจเพื่อการกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถัดเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และศัพท์เฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตาร์ทอัพเฟลปป์

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟท์โมเดล ดังกล่าว (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,89-91)

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยว

กับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของนักศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน

การประเมินผลและการพัฒนาชุมชน ใช้หมู่บ้านเป็นเครื่องมือสำหรับเสริมสร้างความสามารถของชุมชนในด้านการบริหารจัดการกองทุน เพื่อเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองของกองทุน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ยืนไป ในทางที่ดีขึ้น เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุยามฉุกเฉิน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน บัณฑิตกองทุนจะเป็นส่วนช่วยให้โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ บัณฑิตจะมีหน้าที่มาศึกษาและช่วยเหลืองานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน เป็นกิจกรรมหลักของการของการศึกษา ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ บัณฑิตจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความรู้และบริหารจัดการได้ด้วยตัวเองต่อไปอย่างยั่งยืน

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน บัณฑิตเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่อยู่แล้ว จึงรู้รายละเอียดและสภาพแวดล้อมบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี ชุมชนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของตนอยู่แล้ว จึงต้องการที่จะเห็นหมู่บ้านที่ตนอยู่พัฒนาไปในทางที่ดี ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

เอกสารหลักวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ทำวิจัยใช้ในการทำสารนิพนธ์ หรือนำมาศึกษาแก้ไข ปัญหาในการปฏิบัติงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ในชุมชน (ประเวศ วะสี, 2536) กล่าวว่า การเกิดการเรียนรู้ในชุมชน ต้องเป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ จากการกระทำร่วมกัน (Interactive Learning through action) หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า การเรียนรู้โดยการลงมือทำจริง (Learning by doing) ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญญาที่มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเอาชนะความยากในการพัฒนาสังคมได้ กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถช่วยยกระดับสติปัญญาของประชาชนได้ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมต่างๆ

2. การพัฒนาคนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน (สีลาภรณ์ นาคทรพร,2539:255) ได้กล่าวสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนได้แก่

- การศึกษาดูงาน เมื่อได้ข้อมูลใหม่จากการดูงานแล้ว ก็จะนำมาซึ่งพัฒนาต่อไป
- เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ อันเป็นเครื่องมือในการ “ระดมสมอง” ของชาวบ้านในการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ร่วมกัน และใช้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในระดับหมู่บ้านและชุมชน อาจจัดได้หลายประเภท เช่น เวทีสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงาน เวทีประชาคมชาวบ้าน

3. ชุมชนวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (อุดม จำรัสพันธ์และคณะ,2545) กล่าวโดยสรุปคือ จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากการศึกษาเรียนรู้ในระหว่างปกติแล้ว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการออกไปศึกษาเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนท้องถิ่นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนนี้จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการประเมิน วางแผนการประเมิน การออกแบบการประเมินในงานให้ดียิ่งขึ้น

4. ชุมชนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน (เจลิยว บุรีภักดีและคณะ,2545) กล่าวโดยสรุปคือ เขียนขึ้นตามกรอบข้อกำหนดของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ เพื่อต้องการศึกษารายละเอียด การประเมินและการส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนในหมู่บ้าน หรือชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยให้มีการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุน เช่น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบบเครือข่ายที่มีกองทุนหมู่บ้านเป็นหน่วยสนับสนุน และประสานงานตลอดจนการสร้างกระบวนการทำงาน แบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

5. ชุมชนวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน (สุคนธ์ เครือน้ำคำและคณะ,2544) กล่าวโดยสรุปคือ เอกสารชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและใช้ในการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุนและชุมชนในหมู่บ้านซึ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระหว่างปฏิบัติในหมู่บ้านกับทฤษฎีได้

จากการศึกษาชุมชนของมูลนิธิหมู่บ้าน (พิทยา ร่องกุล,2542:135-140) พบว่าในกระบวนการที่ผ่านมา มีขบวนการประชาชนที่เกิดโดยธรรมชาติ บนฐานภูมิปัญญาและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยการรวมกลุ่มของประชาชนขึ้น ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาและพึ่งพาตนเองอย่างอิสระ สร้างเงินทุนของกลุ่มขึ้นอย่างอิสระ เป็นตัวของตัวเอง

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยตรง แต่ก็สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยการประเมินผลครั้งนี้ได้ว่าควรพิจารณาถึงองค์กรความรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมในโครงการกองทุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความจริง 4 ประการ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ดังนั้นในบทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการจึงมี 6 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดที่กล่าวมานี้ เป็นขั้นตอนในการดำเนินการประเมินโครงการที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษารายละเอียดและเก็บข้อมูลในกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษากองทุนบ้านปูน หมู่ที่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำมาประกอบกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ โดยมีแนวความคิดของ สดףเฟิลบีม ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ซึ่งหน้าที่ต่างๆ ของแบบจำลองซิพพ์โมเดล มีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ของหน่วยระบบ A เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนในหมู่บ้าน หรือเรียกว่า “บริบท” “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปูน หมู่ที่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา Context ก็ได้แก่ ประวัติความเป็นมาการจัดตั้งหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์หรือสภาพการตั้งของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ผู้นำชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ของหน่วยระบบ A เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการ และของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ กรณี

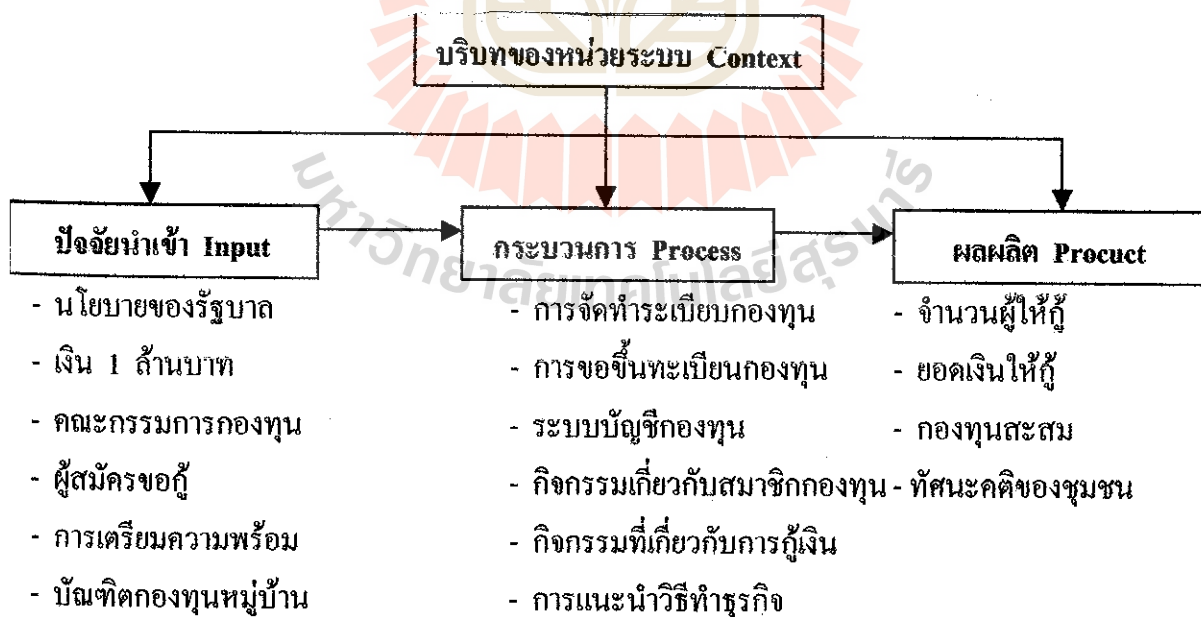
ศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ที่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา Input ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้สมัครขอกู้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ของหน่วยระบบ A เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ที่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา Process ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การส่งเสริมการใช้เงินกู้

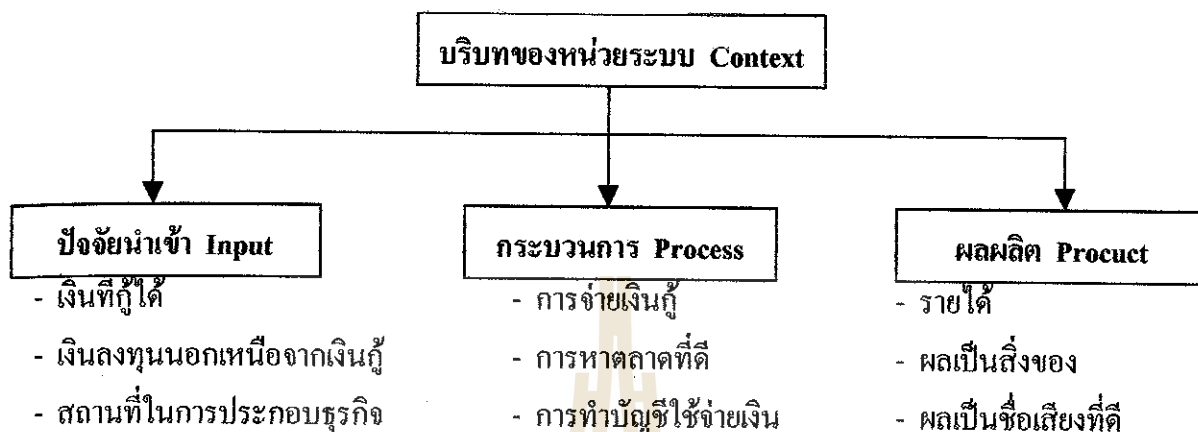
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ของหน่วยระบบ A เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ที่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้ จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้กองทุนสะสม

สามารถเขียนแผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบของ “ซัพพลายโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงองค์ประกอบรูปแบบการประเมินในด้านต่างๆของหมู่บ้าน
หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

แผนภูมิที่ 4 แสดงองค์ประกอบการประเมินระดับบุคคล
หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง ฯลฯ หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน ดิน แร่ธาตุต่างๆ ที่ผู้ประเมินสามารถมองเห็นและรับรู้ได้

ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัย มีหลายลักษณะเพื่อความสะดวกจึงจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) เป็นประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอน

2. ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) เป็นประชากรที่ผู้ทำวิจัยไม่สามารถแจงนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, 2545:174-175)

ผู้ทำวิจัยได้ทำการศึกษากองทุนหมู่บ้านปูน หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด 654 คน เพื่อทำการเก็บข้อมูล ประกอบกับการทำวิจัยครั้งนี้ด้วย โดยใช้ประชากรในหมู่บ้านเป็นกลุ่มศึกษาในครั้งนี้ด้วย

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมถือเป็นผลจากการศึกษาจากประชากรเช่นกัน (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, 2545:177)

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำวิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษา ซึ่งสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

1. กลุ่มประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน จำนวน 645 คน
2. คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 9 คน
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 14 คน
4. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 137 คน
5. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับเงินกู้แล้ว จำนวน 88 คน

มีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยการคำนึงถึงหน่วยการวิเคราะห์ของประชากรอยู่เสมอ ในการสุ่มเก็บตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน โดยการเก็บประมาณ 50% ของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเพื่อทำการศึกษา เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง ผู้วิจัยได้แบ่งได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างอาชีพเพื่อทำการศึกษาอยู่ทั้งหมด กลุ่ม ที่ได้ทำการสุ่มประกอบด้วยกลุ่มอาชีพต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มอาชีพเกษตรกร ได้แก่ การทำนา ทำสวน ทำไร่ จำนวน 17 คน
2. กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด จำนวน 17 คน
3. กลุ่มอาชีพค้าขาย ได้แก่ ค้าขายของชำ ค้าขายอาหาร ค้าขายเสื้อผ้า ฯลฯ จำนวน 39 คน
4. กลุ่มอาชีพบริการ ได้แก่ ซ่อมรถ เสริมสวย ลครายจ่าย จำนวน 3 คน
5. กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทำการค้าในครอบครัวจำนวน 12 คน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรที่มีการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาและการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา การจัดชนชั้นทางสังคม การเปลี่ยนอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า คุณสมบัติอย่างหนึ่งของตัวแปร (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน,2545:164)

อาจกล่าวโดยสรุป คำว่า “ตัวแปร” นั้นจะเน้นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะใช้ค่าที่มีตัวแปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้นๆ

“ตัวชี้วัด” หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่สำคัญหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:66) จะเน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการในครั้งนี้ มีแนวคิดเชิงระบบในการเก็บตัวแปรและตัวชี้วัด ใ้คดังนี้

1. หน่วยระบบ A ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B ระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ซึ่งตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยระบบ A ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ มีตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) ตัวชี้วัดสภาวะแวดล้อมหรือบริบท Context ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพภูมิศาสตร์หรือสภาพการตั้งของหมู่บ้าน
- สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมและประเพณี
- ผู้นำชุมชน
- ความเข้มแข็งของชุมชน

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาล
- เงิน I ถิ่นบาท
- คณะกรรมการกองทุน
- ผู้สมัครขอกู้
- การเตรียมความพร้อม
- บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การจัดทำระเบียบกองทุน
- การขอขึ้นทะเบียนกองทุน
- ระบบบัญชีกองทุน
- กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
- กิจกรรมที่เกี่ยวกับการกู้เงิน
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- จำนวนผู้ได้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- กองทุนสะสม
- ทัศนคติของชุมชน

2. หน่วยระบบ B ระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ ประกอบไปด้วย 3 ด้านดังนี้

1) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- เงินที่กู้ได้
- เงินลงทุนนอกเหนือจากการกู้
- สถานที่ในการประกอบธุรกิจ

2) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การจ่ายเงินกู้
- การหาตลาดที่ดี
- การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

3) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- รายได้
- ผลเป็นตั้งของ
- ผลเป็นซื้อเสียง

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยการประเมิน เพราะหน่วยระบบ A จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กุนั้นประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น

ดังนั้น ตัวชี้วัดและตัวแปร โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน หากกิจกรรมต่างๆ ในระบบ A และระบบ B ไม่เกิดกิจกรรมขึ้น ก็จะทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านไม่ประสบผลสำเร็จได้ เพราะฉะนั้น หน่วยระบบ A และหน่วย B จึงมีความสำคัญต่อกันเสมอ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ผู้ทำวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการ และผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับข้อมูลสำหรับการทำการศึกษา เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสำรวจและจากข้อมูลเอกสาร กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ตำบลจ้อหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnalre)

แบบสอบถาม เป็นรายการข้อความที่จัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ฯลฯ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:103)

ซึ่งแบบสอบถาม ที่ผู้ทำวิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. บร.1 แบบการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
2. บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
3. บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. บร.4 แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน
5. บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
8. บร.8 โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
9. บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
10. บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
11. บร.11 แบบเจาะลึกรายกรณีผู้กู้
12. บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

โดยแบบสอบถาม มีคำถามที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชน/หมู่บ้าน และข้อมูลรายละเอียดกับบุคคลด้วย

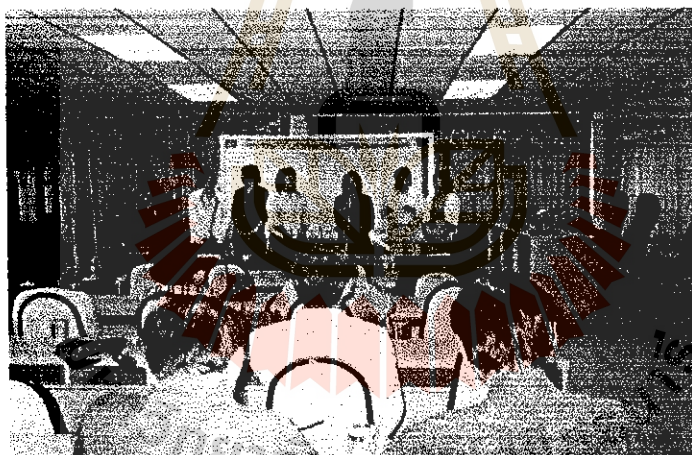
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:96)

แนวทางการเก็บข้อมูลของผู้ทำวิจัย ในกรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ทำวิจัยกับชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงาน บร.ต่างๆ เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน โดยการเชิญผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนเข้าร่วมในการประชุม และผู้ทำวิจัยก็จะใช้แบบรายงาน บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และ บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้ทำวิจัยนำไปเก็บข้อมูลในการจัดการประชุมเวทีชาวบ้าน โดยข้อมูลของแบบรายงาน บร.3 บร.5 บร.6 บร.9 และ บร.12 ผู้ทำวิจัยได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ภาพการจัดเวทีประชาคม

3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้ทำวิจัยจะเข้าไปร่วมจัดงานประชาคมในหมู่บ้าน โดยเข้าไปเป็นผู้สังเกตการณ์ในการจัดทำประชาคมในครั้งที่มีการจัด โดยใช้แบบรายงาน บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ จดบันทึกไว้ เพื่อนำมาประมวลผลอีกที

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มจากการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าทางสถิติ (Statistic) ให้เหมาะสมกับข้อมูล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:113)

ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าทางสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นค่าสถิติที่แสดงลักษณะและแปลผลอย่างครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้โดยค่าสถิติที่ได้นำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ มีดังนี้

- การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวน
- ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกัน ที่แสดง

ว่ากลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มที่ทำการศึกษายู่ คิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐาน = 100

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ได้แก่

- บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อกันหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ทางผู้ทำวิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บได้ที่ใช้การจดบันทึกนำมาเขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนด เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่ได้ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545:119) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ ได้แก่

- บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกอง

ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวที บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- บร.8 โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร.11 แบบเจาะลึกรายกรณีผู้กู้
- บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ในบทที่ 4 นี้ ผู้ทำวิจัยได้ทำการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตามขั้นตอนในสารนิพนธ์บทที่ 4 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ผู้ทำวิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง การรายงานผลการติดตามการประเมินโครงการ ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ผลการประเมินบริบทชุมชน มีหน่วยในการประเมิน 2 หน่วยคือ บริบทระดับประเทศ และบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ เช่น ปัญหาความยากจน การพัฒนาอุตสาหกรรม การขาดดุลการค้า สภาพที่ดิน ป่าไม้ ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สิน ความอ่อนแอในท้องถิ่น ค่านิยมและกระแสนิยมวัฒนธรรม การส่งออก ได้อธิบายตัวชี้วัดระดับประเทศ ดังนี้

1) ความยากจนของประเทศ จากปัญหาความยากจนของประชากร คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน จึงทำให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลง หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ โดยดัชนีการทำงานในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอยู่ในระดับ 79.8% ช่วงวิกฤตเหลือเพียง 38.4% และหลังวิกฤตเพิ่มเป็น 50.3% ขณะที่ความยากจนและการกระจายรายได้ ช่วงก่อนวิกฤตอยู่ที่ 33% ช่วงวิกฤต 77.6% และหลังวิกฤตลดลงเหลือ 73.4% (นสพ.มติชน, 21 มิ.ย. 2545)

ส่วนตัวเลขความยากจนในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2540 พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพราะเคยมีอัตราเค็บโตทางเศรษฐกิจถึง 9% ต่อปี มาตลอด 1 ศตวรรษ ทำให้ความยากจนลดลงจาก 32.6% ของประชากรในปี 2531 เหลือ 11.4% ในปี 2539 หรือจาก 18 ล้านคน เหลือ 7 ล้านคน แล้วยังพบว่า ความยากจนส่วน

ใหญ่เกิดในพื้นที่ชนบท โดย 19% ของคนไทยในชนบทอยู่ในระดับยากจน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติมาก ยังพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนคนจนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติถึง 2 เท่า ขณะที่กรุงเทพมหานคร มีคนจนน้อยกว่า 1% และคนจนในจังหวัดที่ยากจนที่สุด 17 จังหวัด คิดเป็น 2 ใน 3 ของคนจนทั้งประเทศ (นสพ.กรุงเทพธุรกิจ, 31 พ.ค. 2545)

ปัญหาความยากจนของประเทศ ระหว่างปี 2539-2542 ดังตาราง
ตารางที่ 1 แสดงการมีงานทำและการว่างงานระหว่างปี 2539-2542

หน่วย : พันคน

	2539	2540	2541	2542
ประชากรรวม	59,898	60,500	61,174	31,779
กำลังแรงงาน	32,324	32,780	32,596	32,911
การมีงานทำ	31,166	31,714	30,270	30,835
ภาคเกษตร	14,137	14,315	13,570	13,997
นอกภาคเกษตร	17,029	17,400	16,699	16,838
หัตถกรรม	4,651	4,644	4,577	4,611
ก่อสร้าง	2,649	2,502	1,633	1,402
การค้าและการธนาคาร	4,397	4,602	4,633	4,702
บริการอื่นๆ	4,132	1,383	5,856	6,041
การว่างงาน	498	495	1,423	1,383
อัตราการว่างงานรวม(%)	1.54	1.51	4.37	4.20

ที่มา : รายงานการสำรวจแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ปี 2539-2540 เป็นค่าเฉลี่ยของการสำรวจรอบ 1 (ก.พ.) และรอบ 3 (ส.ค.) ปี 2541-2542 เป็นค่าเฉลี่ยของการสำรวจรอบ 1 (ก.พ.) รอบ 3 (ส.ค.) และรอบ 4 (พ.ย.)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามพื้นที่

รอบการสำรวจ	จำนวนผู้ว่างงานที่ปรับค่าผลต่างตามฤดูกาล (ด้านคน)			
	เขตเทศบาล	เขตสุขาภิบาล	หมู่บ้าน	ประเทศ
รอบสาม	0.08	0.04	0.38	0.50
รอบหนึ่ง	0.09	0.06	0.34	0.49
รอบสาม	0.07	0.06	0.28	0.41
รอบหนึ่ง	0.19	0.09	0.76	1.04
รอบสาม	0.29	0.16	1.12	1.61
รอบหนึ่ง	0.29	0.12	0.82	1.21

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม และวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

วิกฤตเศรษฐกิจที่ประเทศไทยประสบในปี พ.ศ. 2540 และในระยะถัดมาอาจกล่าวได้ว่า มีความรุนแรงมากที่สุด โดยการส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมทั้งภาคการเงินและภาคเศรษฐกิจอย่างแท้จริง นำไปสู่การถดถอยของระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การลดลงอย่างมากของการผลิต การค้า การจ้างงาน อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปสู่ปัญหาสังคมที่เสื่อมโทรมลง จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศเริ่มทบทวนถึงแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยประเด็นที่มีการทบทวนกันประเด็นหนึ่งก็คือ ความสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจด้วยกลไกการเติบโตของบริษัทขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติ โดยได้ละเลยการพัฒนา SMEs ทั้งๆ ที่ภาคการผลิตของไทยประกอบด้วยโรงงานและแรงงานที่อยู่ในกลุ่ม SMEs เป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นการพัฒนา SMEs จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศ

SMEs หรือ Small and Medium Enterprises หมายถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครอบคลุมธุรกิจทั้งภาคการผลิต การค้า และบริการ ซึ่งโครงสร้างสำคัญอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นส่วนใหญ่

นโยบายการสนับสนุน SMEs ของภาครัฐ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างจริงจังในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2525-2544) แต่การพัฒนาซึ่งขาดความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ โดยเป้าหมายของการพัฒนาธุรกิจ SMEs ก็เพื่อเป็นเครื่องมือกระจายการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนเกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของ SMEs ในการเข้ามาช่วยมีบทบาทฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงกำหนดนโยบายในการให้การสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้ SMEs ดังต่อไปนี้

- บ่มเพาะอุตสาหกรรมสนับสนุนขนาดกลางและขนาดย่อม ภายใต้แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม เพื่อให้ SMEs มีการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายตัวเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาการจับกลุ่มของธุรกิจที่เป็นระบบครบวงจร

- จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำมาใช้เป็นกรอบการดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมให้กลไกและกระบวนการพัฒนาและส่งเสริม SMEs เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แผนแม่บทกลยุทธ์หลัก 7 ประการ

- จัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นกลไกสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการ รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอย่างทั่วถึง และเป็นระบบ เพื่อสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรม พร้อมไปกับการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ SMEs

- ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 เพื่อเป็นรากฐานให้การส่งเสริม SMEs เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง และเกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ การตลาด และการเงิน

- สนับสนุนอุตสาหกรรมชุมชนที่มีชุมชนเป็นเจ้าของและรับผิดชอบการบริหารจัดการด้วยตนเอง และสร้างความร่วมมือกับภาครัฐกิจเอกชนและองค์การพัฒนาชุมชน สำหรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดำเนินการอยู่แล้ว

แนวทางสำคัญของการพัฒนา SMEs ภายใต้กรอบแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 7 ประการ

1. การยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการ
2. การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์
3. การสร้างและขยายโอกาสทางการตลาด
4. การสร้างระบบสนับสนุนแหล่งเงินทุน
5. การปรับสภาพแวดล้อมธุรกิจ
6. การพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและชุมชน
7. การสร้างความเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจที่ครบวงจร

แนวโน้มของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ด้านการพัฒนา SMEs พบว่า การวางรากฐานทางเศรษฐกิจของ SMEs ให้มีความเจริญก้าวหน้ามุ่งสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย จะนำไปสู่การพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมของไทยที่ยั่งยืน และสมดุลในอนาคตได้ ดังนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จึงจำเป็นต้องเน้นความสำคัญของการพัฒนา SMEs ให้เกิดผลโดยเร็ว โดยแนวทางการพัฒนาที่สำคัญมีดังนี้

- เร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- เร่งให้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- เร่งรัดการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาเฉพาะทาง

- ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยอาศัยความชำนาญเฉพาะด้าน
- สนับสนุนการพัฒนากิจการที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมหลัก
- ส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีการใช้เทคโนโลยีและความชำนาญเพื่อเพิ่มมูลค่า

สินค้าด้วย(วารสารเศรษฐกิจและสังคม,2542:57-64)

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ น่าจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน รวมทั้งมีความผันผวนได้ ทั้งนี้สถานการณ์ของค่าเงินบาทยังคงขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่น ที่นักลงทุนจะมีต่อรัฐบาลชุดใหม่หลังการเลือกตั้งด้วย โดยอาจจะเป็นไปได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ขึ้นอยู่กับแนวโน้มในการจัดตั้งรัฐบาล ความเชื่อถือในตัวบุคคลในคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะในกระทรวงเศรษฐกิจหลักๆ รวมทั้งขึ้นอยู่กับ การดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดใหม่ ทั้งนี้โดยเฉลี่ยแล้ว เงินบาทอาจจะมีค่าเฉลี่ยที่ 43.50 บาท/ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2543 ในขณะที่อาจจะมีค่าผันผวนมากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่จะมากระทบเช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ และการเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงของการผันผวนดังกล่าว ค่าเงินบาทก็อาจจะหลุดออกจากกรอบ 44-45 บาท อย่างไรก็ตามคาดว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยคงจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะๆ เพื่อมิให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมากจนอาจเป็นผลลบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้

(http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thiinfor/country_info/incey.html?topic_id=751&dbfile)

ปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญหลายชนิดมีการขยายตัวค่อนข้างสูง แต่มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรในรูปเงินบาทขยายตัวเพียงประมาณร้อยละ 9.64 และมูลค่าการส่งออกในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐฯ กลับลดลง ประมาณร้อยละ 1.17 ทั้งนี้เนื่องจากค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลง ประกอบกับอุปทานสินค้าการเกษตรสำคัญในตลาดโลกขยายตัวมากกว่าอุปสงค์ ทำให้เกิดภาวะราคาสินค้าตกต่ำ โดยเฉพาะข้าว

สินค้าการเกษตรหลายชนิด ปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าอัตราการเพิ่มของมูลค่า ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็งหลายชนิด สินค้าประมงที่สำคัญ เช่น กุ้ง

ตารางที่ 3 แสดงการส่งออกปี 2544 (มกราคม-ตุลาคม) เทียบปี 2543 ช่วงเดียวกัน

ปริมาณเพิ่ม รายได้บาทเพิ่ม รายได้ดอลลาร์เพิ่ม	ปริมาณเพิ่ม รายได้บาทเพิ่ม รายได้ดอลลาร์ลด	ปริมาณเพิ่ม รายได้บาทลด รายได้ดอลลาร์ลด	ปริมาณลด รายได้บาทเพิ่ม รายได้ดอลลาร์เพิ่ม	ปริมาณลด รายได้บาทเพิ่ม รายได้ดอลลาร์ลด
ผลิตภัณฑ์มัน สำปะหลัง ข้าวโพด เมล็ดพืชน้ำมัน ผักสดแช่เย็นแช่แข็ง दनกล้วยไม้ ไถ่เนื้อ ปลา สัตว์น้ำที่มีเปลือก แข็ง นมและผลิตภัณฑ์ อาหารทะเล กระป๋องและแปร รูป	ข้าว ยางพารา ใบยาสูบ ผักกระป๋องและ แปรรูป	ผลไม้สดแช่เย็นแช่ แข็ง กุ้ง	น้ำตาลทรายและ กากน้ำตาล	ปลาหมึก ผลไม้กระป๋องและ แปรรูป

ที่มา : http://www.oae.go.th/about/economy_status/economy=45.html

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปมากนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดผลกระทบต่อการค้าจริงชีวิตของมนุษย์ และทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายตามมา ทั้งทางกายภาพและชีวภาพ ทรัพยากรธรรมชาตินับว่ามีประโยชน์หลายประการ เมื่อมองในแง่ที่มนุษย์ได้อาศัยธรรมชาติเป็นอยู่ ซึ่งสามารถกล่าวได้คือ

1. มนุษย์ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตโดยตรง ในด้านที่ใช้เป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและนันทนาการ
2. ใช้ประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องผ่อนแรง เครื่องจักร เครื่องยนต์ ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เป็นปัจจัยในการรักษาคุณธรรมชาติให้คงอยู่อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมทั้งหลายทั้งปวง มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กระบวนการของธรรมชาติทั้งหลายมีทั้งการสร้างและการทำลายพร้อมๆ กัน เพื่อให้สิ่งแวดล้อมดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสม

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการที่ทรัพยากรถูกทำลายลงแต่การทำลายจะมีทั้งการทำลายเพื่อสร้างสมดุลธรรมชาติ และการทำลายอย่างย่อยยับโดยไม่มีเหลือ ปัจจุบันแนวโน้มการทำลายทรัพยากรมีสูงขึ้นและรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการทำลายสิ่งแวดล้อมมีสาเหตุที่สำคัญหลายประการด้วยกัน ซึ่งจะแยกได้ดังนี้

1. การเพิ่มของประชากร เมื่อประชากรของโลกเพิ่มขึ้น จึงทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไป การทำลายทรัพยากรมีแนวโน้มสูงมาก ทั้งนี้เพราะอัตราการเพิ่มของประชากรมีมากขึ้น อัตราการถูกทำลายของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจึงเพิ่มขึ้นมากตามจำนวนประชากร
2. ความต้องการปัจจัยสี่ของมนุษย์มีมากขึ้น มนุษย์จึงพยายามแข่งขันกัน เพื่อจะครอบงำผลประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นการกระทำของกลุ่มโดยไม่ได้เจตนา
4. การสร้างนิคมหรือการสร้างเส้นทางคมนาคม นับว่าเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมหายไป เพื่อนำเอาพื้นที่มาใช้ในการทำนิคมสร้างตนเอง
5. การถางป่าโดยมิได้คิดละ เมื่อป่าไม้ที่เปรียบเสมือนเกาะป้องกันการชะล้างและการพังทลายของหน้าดินถูกทำลายไป ในที่สุดผิวน้ำดินก็จะถูกน้ำพัดพาไปสู่แม่น้ำลำธารอันเป็นสาเหตุ ทำให้ดินแดนกลายเป็นดินแดนทุรกันดาร ไปในที่สุด ดังตาราง

ตารางที่ 4 แสดงความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินภาคต่างๆ

ระดับความรุนแรง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
%	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

หมายเหตุ : 1) รุนแรงปานกลาง พื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า

2) รุนแรง ที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตรต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเคร่งครัด

3) รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 5 แสดงสถานะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคม พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย*
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.2
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	250.28	89.95

ที่มา : ส่วนศูนย์ข้อมูลกรมป่าไม้

หมายเหตุ : *พื้นที่ถูกทำลายตั้งแต่ปี 2540-2541

5) ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2542 พบว่า ในปี 2542 แต่ละครัวเรือนมีรายเฉลี่ย 152,748 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ย 122,856 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 71,713 บาท คิดเป็นสัดส่วนของหนี้สินต่อรายได้เท่ากับร้อยละ 47 ซึ่งนับว่าสูงพอสมควร ในจำนวนหนี้สินส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59) ใช้ไปเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน และที่เหลืออีกร้อยละ 41 ถูกใช้เพื่อการลงทุน ซึ่งจะทำให้เกิดรายได้ย้อนกลับมาสู่ครัวเรือนได้ในอนาคต (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2543)

ครัวเรือนในกรุงเทพฯ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนหนี้สินที่ใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนสูงพอกัน คือ กว่าร้อยละ 60 ของหนี้สินจะใช้เพื่อการบริโภค ในขณะที่ครัวเรือนในภาคใต้ใช้เพื่อบริโภคเพียงร้อยละ 56 ส่วนครัวเรือนในภาคกลาง หนี้สินส่วนใหญ่ จะใช้เพื่อการลงทุน (ร้อยละ 57)

หนี้สินเพื่อการลงทุน เกือบทั้งหมดของครัวเรือนในกรุงเทพฯ อยู่นอกภาคการเกษตร (ร้อยละ 99) แต่ในภาคอื่นๆ มากกว่าครึ่งของหนี้สินเพื่อการลงทุนจะใช้เพื่อการเกษตร (ร้อยละ 50 ในภาคเหนือ ร้อยละ 53 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 53 ในภาคใต้) ยกเว้นครัวเรือนในภาคกลางที่มีหนี้สินเพื่อการเกษตรเพียงร้อยละ 45 เท่านั้น

ตารางที่ 6 แสดงการกระจายร้อยละของจำนวนหนี้สิน โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือน
จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมและภาค พ.ศ.2542

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืม	กทม.	กลาง	เหนือ	ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้	รวม
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	63.2	42.6	62.9	61.9	56.0	58.6
เพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร	36.0	31.6	18.3	17.4	19.9	24.9
เพื่อใช้ทำการเกษตร	0.4	25.8	18.6	20.0	23.4	16.1
อื่นๆ	0.4	0.1	0.2	0.87	0.7	0.4
หนี้สินทั้งสิ้น	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวนเงิน	115,711	63,407	73,013	60,329	57,123	71,713

หมายเหตุ : กรุงเทพฯ รวม นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2543

6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

การพัฒนาในช่วงที่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นนั้น จะมีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวนำโดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นตามมา ในระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น ดูจะเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดีที่อารยธรรมแบบตะวันตกที่ได้หลั่งไหลเข้ามาแทนที่ ต่อเมื่อการพัฒนาที่ผ่านพ้นมา 40 ปี จึงทำให้มองเห็นความสูญเสียทางสังคมเกิดขึ้นแล้วอย่างชัดเจน

โดยพื้นฐานของสังคมนั้น จะมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรัพยากรท้องถิ่น และระบบการผลิต เริ่มแต่เมื่อมีการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจนั้น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติขึ้น นับแต่การมีถนน การมีรถยนต์ในการคมนาคมขนส่ง การมีไฟฟ้าเข้าไปในหมู่บ้าน ตลอดจนการเกิดเป็นชุมชนที่ขยายตัวขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในชุมชนและครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป ระบบการผลิตที่มุ่งเน้นรายได้ทำให้ต้องอาศัยเครื่องจักรและการจ้างแรงงานทำให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมหมดไป กลับมีการแข่งขันช่วงชิง การเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น มาตรฐานการดำรงชีวิตของครอบครัว การบริโภค และการใช้จ่ายในครอบครัว และในระดับบุคคลกลับกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อ และเป็นสังคมที่นิยมวัตถุมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นประเทศไทยที่เคยเป็นเมืองสงบ ยิ้มแย้มแจ่มใส และเอื้อเฟื้อกลับเป็นสังคมที่ขัดแย้งกันเกิดความเห็นแก่ตัว เต็มไปด้วยยาเสพติด และอาชญากรรม

มาถึงในช่วงที่เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น ทำให้ประชาชนในชนบทลี้ภัยไหลเข้าสู่เมืองและละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม มาเป็นอาชีพการใช้แรงงานในระบบอุตสาหกรรมและบริการ ชนบทของไทยจึงดูเลียบเหงามาเป็นอาชีพการใช้แรงงานในระบบอุตสาหกรรมและบริการ จากการใช้แรงงานภายนอกชุมชน เมื่อผู้ใช้แรงงานกลับมาเยือนบ้านก็จะนำเอาความฟุ่มเฟือยและรูปแบบการใช้ชีวิตในเมืองตามมาใช้ ชีวิตในชุมชนจึงเต็มไปด้วยความสนุกสนานบันเทิงที่เกิดขึ้น เป็นครั้งคราว จนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชนไป

ในส่วนของข้าราชการและการให้บริการในการลงทุนและการส่งออกนั้นก็ยิ่ง พบว่า ข้าราชการของไทยนั้นไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะการให้บริการในการส่งออก การให้บริการในการผลิตการลงทุน การขนส่ง การตลาด และความปลอดภัย รวมทั้งการคอร์รัปชันของข้าราชการ ยังส่งผลให้สินค้ามีราคาแพงขึ้น ซึ่งล้วนเป็นปัญหาการส่งออกที่การศึกษาไม่สามารถสร้างบุคลากร ให้แก่ข้าราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สังเวดล้อมและการพัฒนา, 2541:42-45)

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

ค่านิยม (values) ของสังคม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ ปรารถนาจะได้ เป็นสิ่งที่คน ถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำต้องปฏิบัติ และมีความสุขที่จะได้เห็นหรือได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยม บางอย่างขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคม และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงจนไม่อาจรักษา เอาไว้ได้ ค่านิยมอย่างใหม่ก็จะขึ้นมาแทนที่ เช่น วัดในเมืองไทยนั้น แต่ก่อนเป็นทั้งสถานที่ ประกอบศาสนกิจ และเป็นสถานศึกษา เป็นที่รวมศิลปกรรม เป็นที่พำนักของเด็กกำพร้าและคน ยากจน เป็นศูนย์ที่คนในสังคมมาพบปะชุมนุมปรึกษาหารือกันในเรื่องกิจการของสังคม ตลอดจน ที่มั่นและเป็นที่ตั้งกองบัญชาการทัพศึกในยามสงคราม ค่านิยมในสมัยก่อนจึงมีอยู่มากในการสร้าง วัด แต่ต่อมาลักษณะของสังคมเปลี่ยนไป มีการสร้างสถานศึกษา สร้างโรงพยาบาล สร้างศิลป กรรมและพิพิธภัณฑ์ สร้างหอประชุมสำหรับพบปะกัน สร้างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ค่านิยม ในการสร้างวัดก็เปลี่ยนไปอย่างเห็นอยู่ ทุกวันนี้นิยมสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล และสิ่งอื่นๆ กันมากกว่าวัด เพราะเห็นว่าดีกว่า (สังคมและวัฒนธรรมไทย, 2528:22-23)

คนไทยไม่ชื่นชมยินดีของไทยทำเอง ทำให้เราต้องมีดุลการค้าเสียเปรียบ เราจึง ควรส่งเสริมสิ่งของของไทยเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติ

การที่เรานิยมของต่างประเทศ เป็นการหลอกลวงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ซื้อก็ นิยมสินค้าที่ไม่ใช่ชื่อไทยๆ เป็นการไม่ยอมรับความจริง เช่น ผู้ซื้อพยายามใช้ชื่อสินค้าที่เป็นภาษา ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นของนอก และไม่นิยมสิ่งที่เราทำหรือผลิตเอง ไม่ควรนิยม หรือซื้อของมาจากต่างประเทศ เพราะประเทศเรายากจนอยู่แล้ว เราจึงไม่ควรเป็นหนี้สินไปมาก

กว่าที่เป็นอยู่ การนิยมของไทยจะทำให้เงินหมุนเวียนอยู่ในประเทศ ไม่รั่วไหลไปสู่ต่างประเทศ (สังคมและวัฒนธรรมไทย,2528:17)

การก้าวกระโดดทางการศึกษา ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางสังคม เกิดความรังเกียจว่าวัฒนธรรมไทยล้าหลัง และไม่สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เป็นพื้นฐานของประเทศ จึงก่อให้เกิดการนำเข้าสินค้าต่างประเทศ และเกิดค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศขึ้นในปัจจุบัน แม้แต่ในสถาบันอุดมศึกษาเองก็มิได้เป็นต้นแบบหรือเป็นเสาหลักในการชี้แนะความถูกต้องทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศ แต่กลับไปส่งเสริมกระแสเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบตะวันตก (สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา,2541:45)

1.2 ผลการประเมินบริบทระดับท้องถิ่น คือ สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชน และตัวบ่งชี้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือภายในท้องถิ่นมีดังนี้

1) ประวัติความเป็นมา

ประวัติความเป็นมา กรณีศึกษาบ้านปูน หมู่ 14 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ก่อนหน้าที่หมู่บ้านนี้จะมาใช้ชื่อว่าบ้านปูนนั้น ในสมัยก่อนเมื่อประมาณ 150 กว่าปีก่อนที่จะมีผู้คนมาอาศัยอยู่แถบนี้จะเป็นป่าไผ่ ป่ายับเยียว และไร่นาผู้ที่มิที่นาอยู่แถวนี้ก็จะปลูกกระท่อมเอาไว้เพื่อเฝ้าไร่นา และในหมู่บ้านนี้จะมีบ่อปูนอยู่เป็นจำนวนมาก คนที่มาทำไร่นามาเห็นจึงเกิดเรียกกันว่าหนองปูน อย่างเช่นว่า “กำลังจะไปไหนกัน” ก็จะตอบว่า “ไปทำนาที่หนองปูน” หรือบ่อปูน และทางในสมัยก่อนนั้นเป็นทางเกวียน ทำให้การไปทำนาระหว่างบ้านและที่นาลำบาก จึงได้ทำการย้ายเข้ามาปักหลักและสร้างบ้านเรือนอยู่ที่หนองปูน หรือบ่อปูนแห่งนี้ ผู้คนที่เข้ามาอยู่เป็นครอบครัวแรกส่วนใหญ่ย้ายมาจากบ้านจอหอ ครอบครัวแรกที่มาอาศัยอยู่ก็มีเพียง 2 หลังคาเรือนเท่านั้น และก็เริ่มขยายหมู่บ้านด้วยตนเอง จาก 2 หลังคาเรือนก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในระบบเครือญาติ จนมีมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้าน ต่อมาจึงมีการเรียกว่า “บ้านปูน” ปัจจุบันก็จะมีบ้านจัดสรรขึ้นมาทำให้หมู่บ้านเจริญขึ้น ถนนหนทางก็ดีขึ้น ป่ากร้างที่เคยมีอยู่ก็ลดน้อยลง เพราะได้ถากออกทำเป็นที่อยู่อาศัย แต่ปัจจุบัน บ่อปูนหรือหนองปูนก็ยังคงมีอยู่

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านนั้น เป็นเนินป่าเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ตรงกลางสูง ล้อมรอบต่ำ ทางด้านทิศเหนือเป็นทางน้ำ ถ้าฝนตกหนักจะทำมทางเหนือของหมู่บ้าน ปัจจุบันป่าและหนองน้ำก็ยังมีอยู่บ้าง แต่ที่หมดไปก็เพราะมีบ้านเรือนมาตั้งถิ่นฐาน จึงต้องถางป่าและถมทางน้ำ เพื่อตั้งบ้านเรือน ทำให้สภาพที่มีอยู่หมดไปเป็นบางส่วน

อาชีพในครั้งแรกของชาวบ้านที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน จะทำนาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือรับจ้างและค้าขาย ในปัจจุบันอาชีพของชาวบ้านจะหันมารับจ้างประกอบอาชีพส่วนตัว และรับราชการ เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรรมก็มีอยู่บ้าง

ด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า สมัยก่อนนั้น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนนคอนกรีต ถนนลูกรังยังไม่มี มีแต่ทางเกวียน จึงทำให้การคมนาคมในสมัยนั้นยังไม่สะดวก ไฟฟ้าและน้ำประปาเข้ามาในหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2529 และเปลี่ยนจากทางเกวียนเป็นทางลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2532 รวมถนนในหมู่บ้านยาวทั้งหมด 2,500 เมตร

2) สภาพปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันของบ้านขุน หมู่ 14 จะตั้งบ้านเรือนตามสภาพที่ดินของคน และจะตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายดิน

สภาพปัจจุบันสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

หมู่บ้านขุน หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 654 คน เพศชาย 315 คน และเพศหญิง 339 คน กลุ่มคนส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม ซึ่งผู้ทำวิจัยได้แสดงตารางลักษณะประชากร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะของประชากร

ที่	ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เพศ	654	100
	- ชาย	315	48
	- หญิง	339	52
2	อายุ	648	100
	- ช่วง 1-3 ปีเต็ม	19	2
	- ช่วง 3 ปี 1 วัน - 6 ปี	33	5
	- ช่วง 6 ปี 1 วัน - 12 ปี	65	10
	- ช่วง 12 ปี 1 วัน - 14 ปี	43	6
	- ช่วง 14 ปี 1 วัน - 18 ปี	66	10
	- ช่วง 18 ปี 1 วัน - 50 ปี	353	54
	- ช่วง 50 ปี 1 วัน - 60 ปี	37	5
- ช่วง 60 ปีขึ้นไป	32	4	

ที่	ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3	การประกอบอาชีพ	177	100
	- ทำนา, ทำสวน	11	6
	- ค้าขาย	57	32
	- รับราชการ	21	11
	- รับจ้าง	85	48
	- เลี้ยงสัตว์	3	1
4	ระดับการศึกษา	178	100
	- ประถมศึกษา	65	36
	- มัธยมศึกษา	109	61
	- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	4	2

ในหมู่บ้านมีชาวบ้านที่พิการอยู่ 2 คน และไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มอาสาสมัครในทางการแพทย์แล้ว

แหล่งน้ำในหมู่บ้านปูน หมู่ 14 แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้กันประจำจะอยู่ที่วัด เพราะวัดมีบ่อน้ำที่ใหญ่มาก จำแนกแหล่งน้ำในปัจจุบันของหมู่บ้านปูน ได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน (บ่อ)	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
1. บ่อน้ำดิน	2	/	
2. สระน้ำ	18	/	

3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตร และทำนา ประมาณ 100 ไร่ มีผลผลิตทางด้านทำนาทั้งหมู่บ้านปีละประมาณ 20 เกวียน จะนำผลผลิตที่ได้ไปขายจำนวน 10 เกวียน และที่เหลือจะเก็บไว้รับประทานเองในครอบครัว ทั้งหมู่บ้านซื้อปุ๋ยเคมีปีละประมาณ 200 กระสอบเพื่อใช้ในการเกษตร นอกจากนั้นยังมีการผลิต ปลาข้าวปลาดำ ไข่กรอก แหนม อีกหลายๆ อีกที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

รายได้เฉลี่ยของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีแต่ละครอบครัว สรุปโดยรวม 125 ครอบครัว

1,000-5,000 บาท

มี 14 ครัวเรือน

5,001-10,000 บาท

มี 10 ครัวเรือน

10,001-20,000 บาท	มี 28 ครั้วเรือน
20,001-30,000 บาท	มี 25 ครั้วเรือน
30,001-50,000 บาท	มี 16 ครั้วเรือน
50,001-100,000 บาท	มี 32 ครั้วเรือน

4) ด้านวัฒนธรรม

บ้านปูน มีที่ทำการทางศาสนา 1 แห่ง คือ สำนักสงฆ์บ้านปูน มีพระจำนวน 15 รูป และเณรจำนวน 3 รูป ภาษาที่ชาวบ้านบ้านปูนใช้กันส่วนใหญ่จะเป็นภาษาโคราช และภาษากลางหรือภาษาไทยนั่นเอง ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านจะมีการทำบุญหรืองานประเพณีดังนี้คือ

1. งานบุญปีใหม่
2. ผ้าป่า
3. สงกรานต์
4. เจ้าพรรษา
5. ออกพรรษา
6. ลอยกระทง

ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวบ้านปูน จะอยู่กันอย่างระบบเครือญาติ มีบ้างที่เป็นคนต่างถิ่นมาอาศัยอยู่จะเป็นพวกที่อยู่แถบบ้านจัดสรร

5) ข้อมูลด้านอื่นๆ สามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้าน มีทั้งหมด 9 คน

1. นายฉอ้อน ไชจอหอ
2. นายสนธิ เกตุกลาง
3. นายประยูร ยิ่งจอหอ
4. นายจ่านงค์ ไชโพธิ์
5. นายสาริต กล่อมจอหอ
6. นางฉลวย พิศเกาะ
7. นางมลธิชา มิละธาโก
8. นายสมควร มุ่งฝูงกลาง
9. นายเมธา คงชมภู

การรวมกลุ่มภายในหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. กลุ่มแม่บ้านการเกษตร ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 สมาชิกกลุ่มประมาณ 20

2. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2534 สมาชิก
กลุ่ม 11 คน

ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ นางศรีพลอย มุ่งฝุ่งกลาง
ผู้สื่อข่าวประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน คือ นายสนิท เกตุกลาง

2. ผลการประเมินโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ มีตัวชี้วัดดังนี้

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นโครงการเพื่อให้เศรษฐกิจเกิดความเข้มแข็ง จึงเกิดโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย เมื่อรัฐบาลเล็งเห็นปัญหาเหล่านี้ จึงได้มีนโยบายกองทุนเงินล้านเข้ามา ซึ่งเมื่อหมู่บ้านปุ่นได้รับเงินกองทุนนี้ จึงมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน

- เงิน 1 ล้านบาท เมื่อเงินกองทุนมาถึงหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ได้รับเงินโอนเข้าบัญชีหมู่บ้านเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 และทางคณะกรรมการได้ทำการปล่อยเงินกู้แล้ว

- คณะกรรมการกองทุน ในหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งได้มีการลงมติจากหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 125 ครัวเรือน เพื่อให้ได้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านปุ่น หมู่ 14 มีคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 14 คน

- ผู้สมัครขอกู้ ผู้สมัครจะทำการขอกู้ได้ก็ต่อเมื่อได้ลงทะเบียนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนแล้ว และมีความประสงค์จะขอกู้ ก็ให้เขียนคำขอกู้ลงในแบบฟอร์ม

- การเตรียมความพร้อม หมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ได้เตรียมความพร้อมโดยการจัดเวทีประชาคม ทำการคัดเลือกคณะกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่ง และจัดทำระเบียบกองทุนเพื่อรอรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท

- บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน มีหน้าที่เสริมสร้างประสิทธิภาพโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการพึ่งพาตนเองในการบริหารจัดการเงินกองทุน และมีศักยภาพความเข้มแข็งต่อไปอย่างยั่งยืน

2) ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ A เป็นการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14

- กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน คณะกรรมการคัดเลือกจากการประกอบอาชีพจริงและเป็นผู้ด้อยโอกาส เมื่อคณะกรรมการปล่อยเงินกู้ให้กับผู้กู้แต่ละราย ผู้กู้ก็จะนำเงินไปดำเนินงานตามโครงการที่ตนเองได้เสนอไว้

- กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ถือว่า ได้ทำบัญชีอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เพราะเหรียญของหมู่บ้านมีความรู้และเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้อยู่เสมอ จึงเป็นที่เชื่อถือแก่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกเป็นอย่างดี

- อื่นๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A คือการจัดทำระเบียบกองทุน จากที่ประชุมตามความคิดเห็นของคณะกรรมการที่เกี่ยวกับระเบียบกองทุน และการพิจารณาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 พบว่า คณะกรรมการบางท่านใช้อำนาจในทางที่ผิด กล่าวคือ ได้ทำการขอกู้เงินกองทุนในวงเงินที่สูง และผิดวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ การอนุมัติกู้ส่วนมากจะอนุมัติให้กับคนสนิทและญาติพี่น้องก่อนเสมอ

ภาพแสดงการปล่อยเงินกู้ของคณะกรรมการ

3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- ผลโดยตรง พบว่า คณะกรรมการได้อนุมัติให้สมาชิกกู้ทั้งหมด 88 ราย ผู้กู้ได้นำเงินไปดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่จะนำไปพัฒนาอาชีพ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม บางส่วนเริ่มจากทำกิจการใหม่ แต่ไปไม่ได้จึงทำให้ต้องล้มเลิกกิจการไปทำอย่างอื่นแทน

- ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้นำเงินไปลงทุนแล้วมีการปลดหนี้สินได้แม้ว่าผู้กู้บางรายจะขอกู้เงินไปแล้วใช้เพียงครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งนำไปใช้หนี้เงินกู้นอกระบบ และยังทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีงานทำ และมีรายได้ดีขึ้น

- ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านเกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ และคณะกรรมการได้เข้าใจระบบการทำงาน ทำให้กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง จากการที่ผู้กู้นำเงินไปลงทุนให้เกิดรายได้ และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์อาชีพจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์

2.2 ผลการประเมินโครงการหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย มีตัวชี้วัดดังนี้

1) ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ ผู้กู้จะนำเงินที่ได้จากการกู้ไปพัฒนาอาชีพเดิมของตน เพราะว่าเป็นกิจการที่ดำเนินการอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาในการดำเนินการ เพราะผู้กู้ที่เริ่มดำเนินการใหม่ ส่วนใหญ่จะทำไม่นานก็ล้มเลิกกิจการไป เพราะไม่มีตลาดและประสบการณ์

- อื่นๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบ B ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการค้าขายมาก เพราะคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะทำการค้า และทำอาชีพในครัวเรือน และรองลงมาคือรับจ้าง การเกษตรมีทำอยู่บ้างไม่มากในหมู่บ้านปูน เพราะหันไปทำอาชีพรับจ้างแทน

2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า เงินที่ได้จากการกู้จะนำไปพัฒนาอาชีพ แต่ก็มีบ้างที่ผู้กู้เงินไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ต้องนำเงินของตัวเองมาลงทุนร่วมกับเงินกู้ แต่ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีสถานที่ในการประกอบธุรกิจของตนอยู่แล้ว

3) ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ B พบว่า การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย คือ ผู้กู้ที่มีกิจการของตนเองอยู่แล้วนั้น ได้นำเงินไปพัฒนาอาชีพและรู้วิธีการดำเนินงานของตนเป็นอย่างดี ผิดกับผู้เริ่มกิจการใหม่ ที่ไม่รู้วิธีการดำเนินงานและการบริหารกิจการ และไม่รู้จักการใช้จ่ายและควบคุมบัญชีกิจการ

4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- ผลโดยตรง ผู้กู้สามารถบริหารกิจการของตนทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในครอบครัว

- ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้บางส่วนไม่สามารถดำเนินการใหม่ได้ จึงทำให้เกิดการล้มเหลวในการดำเนินงานและเป็นหนี้สินเพิ่ม

● ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้จามีศักยภาพและความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากมีเงินกองทุนเข้ามาหนุนในหมู่บ้าน

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านปุน หมู่ 14 ทั้ง 5 ข้อได้แก่

1) การเกิดกองทุน พบว่า

- มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงานและรายได้ของผู้กู้
- ลดปัญหาการว่างงานของประชาชน
- เกิดความร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานของรัฐ

2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า

- คณะกรรมการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบ
- การมีระเบียบเป็นกฎเกณฑ์ทำให้กองทุนหมู่บ้านออกมาสมบูรณ์
- มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน
- มีการแบ่งหน้าที่อย่างถูกต้องตามคุณสมบัติ

3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า

- มีโอกาสในการพัฒนาการบริหารอย่างจริงจัง
- มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มอาชีพเดียวกัน
- การเรียนรู้ร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคี

4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

- ผู้กู้มีความสามารถในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการเรียนรู้

และพึ่งพาตนเอง

- พัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น โดยไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง
- มีการพัฒนาอาชีพไปในทางที่ดี ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า

- ชาวบ้านเกิดการรวมกลุ่มกันเพราะมีการเกิดกองทุน
- ชาวบ้านมีความสามัคคีและรวมกลุ่มกันได้
- มีการรับฟังความคิดเห็นและร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

1) ปัจจัยด้านบวก พบว่า เกิดการร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านด้วยตนเอง และระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐ

2) ปัจจัยด้านลบ พบว่า ผู้กู้เงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ ก็ไม่สามารถนำเงินมาใช้ให้กับกองทุนได้

3.3 การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า การเกิดเครือข่ายเนื่องมาจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้รู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน และเกิดการเรียนรู้จากการจัดเวทีประชาคมระดับบุคคล และระดับตำบล

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 พบว่า

- มีความสามัคคีปานกลาง
- มีความซื่อสัตย์ปานกลาง
- ยกย่องคนทำความดีปานกลาง
- มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปานกลาง
- ไม่มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม เนื่องจากไม่มีเวลา
- มีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ 125 ครอบครัว
- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 125 ครอบครัว
- ในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเพิ่มขึ้นเป็น 4 กลุ่มจากเดิม 2 กลุ่ม
- ในชุมชน มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเป็นประจำ โดยการประชุม
- มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
- มีผู้นำที่มีคุณธรรม และยุติธรรม
- ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนในหมู่บ้านได้ โดยมีแผนการที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนท้องถิ่น พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้มแข็งดี มีความซื่อสัตย์ และยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเห็นได้จากการช่วยงานบุญต่างๆ การหาโอกาสในการเรียนรู้ไม่ค่อยมี เพราะไม่มีเวลา บ้านปุ่น หมู่ 14 มีผู้นำที่มีคุณธรรม สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้ จึงทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผู้ทำวิจัยได้ติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านปุ่น หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำวิจัยได้สรุป อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.2 อภิปรายผล

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1. สรุป อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านปุ่น หมู่ 14

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบของกองทุน

3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่าย เพื่อเกิดการเรียนรู้และการเชื่อมโยงกัน

ภายในหมู่บ้าน

4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน

2. วิธีการดำเนินการ

ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล (CIPP Model) ของ สตีฟเฟิลบีม มาใช้ในการประเมิน โดยการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ ทั้งทางด้านสถานะแวดล้อม / บริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านการผลิต (Product) ทั้งในระดับหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) และระดับรายบุคคล (หน่วยระบบ B) นอกจากนี้ผู้ทำวิจัยยังได้นำประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินของสตีฟเฟิลบีมมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ด้วย คือ การ

ตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) และการตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) ผู้ทำการวิจัยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านที่ผู้ทำวิจัยทำการประเมินอยู่ คือ กองทุนหมู่บ้านปุน หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้แล้วและยังไม่ได้รับอนุมัติให้กู้ ตลอดทั้งทุกอาชีพและประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องทุกเพศ ทุกวัย

3. ผลการดำเนินการ

ผู้ทำวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงาน (ปร.1-ปร.12) โดยการสัมภาษณ์ สังเกต ศึกษาจากเอกสารและการจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน และการจัดเวทีประชาคมระดับตำบล แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์รวบรวม โดยอาศัยทั้งหลักสถิติและไม่ใช้หลักสถิติ

การอภิปรายผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านปุน หมู่ 14 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ควรมีการสรุปดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านปุน หมู่ 14 บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ลดปัญหาการว่างงาน และลดการออกไปทำงานของประชากรนอกหมู่บ้านของคนกองทุนหมู่บ้านปุน เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน พัฒนาการชุมชน เทศบาลตำบลและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน เพื่อเป็นกฎเกณฑ์ให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านปุนออกมาสมบูรณ์ที่สุด โดยได้จัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้องตามคุณสมบัติของคณะกรรมการแต่ละคน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง กองทุนหมู่บ้านปุน มีกองทุนเงินล้านเข้ามา จึงมีโอกาสดูแลเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนอย่างจริงจัง ความร่วมมือร่วมใจกันในการบริหารและความสามัคคีกันในหมู่บ้าน เพื่อการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านในหมู่บ้านปุนมีการประกอบอาชีพต่างๆ กันไป มีทั้งอาชีพส่วนบุคคลและส่วนรวม และพัฒนาไปได้ในทางที่ดี ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ชาวบ้านในหมู่บ้าน มีความสามัคคี ซื่อสัตย์ และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทุกคนรอบครัวมีอาชีพซึ่งสามารถเลี้ยงดูตนและครอบครัวได้ มีการรับฟังความคิดเห็นกันและกัน และสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

- ความล้มเหลวจากการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน เป็นบทเรียนที่ให้แก่ในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

- มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบหน้าที่ หาวิธีปรับปรุงกองทุนให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้

- มีการบริหารงานที่เป็นระบบระเบียบตามแผนการจัดองค์กรที่กำหนดไว้

- มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน เป็นเหตุผลที่ให้กองทุนเงินล้านสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากนำความรู้จากกองทุนอื่นๆ มาแลกเปลี่ยนความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารกองทุนเงินล้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ ได้แก่

- คนในหมู่บ้านยังมีสภาพการเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการให้เติบโตได้ในเวลาอันสั้น

- คณะกรรมการบางคนไม่ยอมปฏิบัติงานให้กับกองทุน เพราะกว่าจะได้ค่าตอบแทนก็เป็นปี และยังได้ในจำนวนที่น้อยไม่เพียงพอที่จะเป็นสิ่งจูงใจให้ทำงานอย่างเต็มที่

- ผู้กู้บางรายนำเงินที่ได้รับอนุมัติให้กู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่ ผู้ทำวิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพกลุ่มเกษตรกร (ทำไร่,ทำนา,ทำสวน,เลี้ยงสัตว์) กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพบริการ (ซ่อมรถ,เสริมสวย) กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน การมีองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ภายในหมู่บ้าน ประกอบด้วยผู้ประกอบอาชีพเดียวกันจัดเป็นกลุ่มองค์กรย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่มีประโยชน์ซึ่งกันและกัน และยังมีองค์กรภายนอกหมู่บ้านที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นโครงการจัดตั้ง หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้กับทางหมู่บ้านและตำบลอีกทางหนึ่งด้วย องค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็ง

แกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนอย่างหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

จากตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของชาวบ้าน มีความสามัคคีกันปานกลางจะ
อยู่เป็นกลุ่มใครกลุ่มมัน แต่ในกลุ่มจะมีความสามัคคีกันมาก ด้านความซื่อสัตย์ ชาวบ้านซื่อสัตย์
กันดี ไม่มีการขโมยของกันและจะยกย่องคนทำความดีมาก และมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี
แต่ชาวบ้านไม่ค่อยได้ออกไปศึกษาหาความรู้ เพราะต่างทำงานกันจนไม่มีเวลา แต่ก็มีมารับฟัง
ความคิดเห็นจากชุมชนและสามารถช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชนได้

5. ผลโดยตรงและผลกระทบ

ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกองทุนในอนาคตมีดังนี้

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) การที่มีผู้กู้เงินไปลงทุนทำตามวัตถุประสงค์
ประสงค์ ก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้แล้ว และสามารถนำเงินที่กู้ไปนั้นมาส่งคืนกองทุน
ได้ทั้งเงินต้นและเงินดอก ก็จะทำให้กองทุนเติบโตได้ต่อไป

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) คือการที่ผู้กู้เงินไปลงทุนแล้วสามารถ
ปลดภาระหนี้สินได้ และยังเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นได้กว่า
แต่ก่อน

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) คือ การที่สมาชิกกู้เงินไปเพื่อพัฒนา
อาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินได้ ก็ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนในหมู่บ้าน
เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งมีงานทำและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านปุน หมู่ 14 คือ

- ระเบียบในการรับฝากเงินตั้งจะ ควรปรับจากเดิมคือ ขึ้นต่ำเดือนละ 10 บาท มาเป็นขึ้นต่ำเดือนละ 50 บาท เพราะ 10 บาท น้อยไป หากมีการเสียชีวิตของผู้กู้ ก็จะได้
นำเงินฝากตั้งของผู้กู้มาใช้หนี้แทนโดยไม่ต้องลำบากผู้ค้ำประกันและคนในครอบครัว และขึ้น
ต่ำ 50 บาท/เดือน ก็ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไปสำหรับการฝากของสมาชิกกองทุนที่มีงานทำกัน
แล้วทุกครอบครัว

- ระเบียบการกู้ยืมเงิน คณะกรรมการควรพิจารณาจากการประกอบอาชีพ
ตามคำขอจริง เพราะคณะกรรมการต้องรู้อุปนิสัยของคนในหมู่บ้านคืออยู่แล้วว่าใครเป็นอย่างไร

และต้องมีการตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้ก่อนการอนุมัติให้กู้ ว่าควรให้สมาชิกผู้กู้รายใดบ้าง และให้เท่าไร ตามความสามารถและการกู้เงินไปดำเนินโครงการ

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 14 คือ

- การจัดระบบด้านเอกสารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยต่อการค้นหาข้อมูล
- การทำบัญชีตามระบบของนโยบายรัฐเพราะหมู่บ้านปทุมแม่จะมีคณะกรรมการที่มีความสามารถ (บางคน) แต่ก็จะทำบัญชีตามความเข้าใจของตนเอง ถึงจะมีประสิทธิภาพแต่ก็ผิดจากระบบบัญชีที่ได้กำหนดให้ จึงควรให้มีหน่วยงานไปทำความเข้าใจให้กับหมู่บ้าน เพราะคณะกรรมการไม่มีเวลาที่จะไปฟังการบรรยายอย่างที่รัฐกำหนดให้ไป

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุน

- ให้รัฐบาลจัดวิทยากรผู้แนะนำการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน หรือส่งคนเข้าไปสอนให้กับกลุ่ม หรือองค์กรของชาวบ้าน ให้มีการพัฒนาทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ
- การนำเอาวัตถุดิบที่มีในหมู่บ้านมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อประหยัดทั้งเวลาในการหาวัตถุดิบและค่าเดินทางในการออกไปหาซื้อ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

- ควรมีการวิจัยต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เห็นผลเป็นที่แน่นอน และมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่
- การบริหารกองทุนของคณะกรรมการ ควรเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยยกมาค้นคว้าวิจัยถึงกระบวนการทำงานของคณะกรรมการกองทุน ถึงความสามารถ ความยุติธรรม และความโปร่งใสในการปฏิบัติงานคณะกรรมการ
- การประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้ จากการกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อนำไปประกอบอาชีพแล้วได้ผลแน่นอนแค่ไหน กับการประกอบอาชีพจากการกู้ยืมเงินกองทุน

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.2544.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
มนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.กรุงเทพฯ:บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะทำงานสารสถิติ.2543.สารสถิติ.

“ความยากจนในประเทศ”.กรุงเทพฯธุรกิจ.31 พฤษภาคม 2545.

เฉลียว บุรีภักดีและคณะ.2545.ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.นนทบุรี:เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์
จำกัด.

เฉลียว บุรีภักดีและคณะ.2545.ชุดวิชาสารนิพนธ์.นนทบุรี:เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
เทคโนโลยีสุรนารี.มหาวิทยาลัย.2544.คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ
และการประเมินโครงการ.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

“วิกฤตเศรษฐกิจ”.มติชน.21 มิถุนายน 2545.

วินัย วีระพัฒนานนท์.สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา.พิมพ์ครั้งที่ 3.นครปฐม:สถาบันพัฒนาการสา
ธารณสุขของอาเซียน.

สมยศ สิงห์คำ.2543.วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ครุสภา.

สุพัตรา สุภาพ.2528.สังคมและวัฒนธรรมไทย.พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2542.เศรษฐกิจและสังคม.(กันยา-
ธันวาคม 2542),57-64.

อุดม จารัสพันธ์และคณะ.2545.ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา:ทัศน์ของการพิมพ์.

http://www.rakbankerd.com/benny/01_jam/thiinform/country_info/incey.html?topic_id=751&db_file.

http://www.oae.go.th/about/economy_status/economy=45.html.